

לשוננו לעם

עורך: חיים א' כהן

מתוך

כרך נג, תשס"ב

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

רגע של עברית

טלית וטלית קטן

טלית – זכר או נקבה? "טלית שכולה תכלת", אבל "טלית קטן".
טלית – ראשיתה בלשון חכמים: "טלית מקופלת", "טלית שנגנבה", "טלית חגורה לו על מותניו", "שפתותיה של טלית" – כל אלה מעידים ש**טלית** נקבה. ואולם בעברית של ימי הביניים ובספרות הרבנית נשתנה מינם של שמות נקביים רבים: "זכותו יגן עלינו" – אמרו, ואומרים עד היום, על צדיק שנפטר, ולא "זכותו תגן", ועוד אמרו "טעות גדול". זה היה גם גורלה של **טלית**. רש"י ומפרשים אחרים מדברים על "טלית אחד", "טלית פסול", "טלית גדול", וגם על "טלית קטן". השם **טלית קטן** נטבע בימי הביניים לציין את הבגד הקטן בעל ארבע הכנפות שמטילים בו ציצית ושומרי מצוות נוהגים ללבשו כל שעות היום כדי לקיים מצוות ציצית.
היום **טלית** בעיקר נקבה, והשימוש במין זכר לא נשתמר אלא בצירוף הקפוא **טלית קטן**, ובצורתו זו חדר הביטוי ליידיש והוא משמש בה כשם עצם לעצמו ולא כצירוף של שם העצם "טלית" והתואר "קטן". הדגמה יפה לשימוש הכפול הזה יש בשירו של ביאליק 'פרדה': "בִּתְנוֹת וּפְזֻמְקִיּוֹת מִסָּפֶר, וְטִלְיֵית קֶטָן מְצִיצָת".

על פי רגע של עברית

כתבה רות אלמגור-רמון